

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNİN BÖLGE EKONOMİLERİNDEKİ ETKİNLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: KAYSERİ VE SİVAS ÖRNEĞİ

Selahattin KOÇ*
Cihan BULMUŞ**

ÖZET

Kalkınma dönemi ile ilk kez Bursa’da faaliyete geçirilen Organize Sanayi bölgeleri daha sonraki yıllarda tüm Türkiye’ye yayılmıştır. Organize sanayi bölgeleri sadece gelişmekte olan ülkeler için değil aynı zamanda gelişmiş ekonomiler açısından da çok önemlidir. Özellikle gelişmekte olan ve geri kalmış ekonomilerin yetersiz oldukları konuların başında düzenli ekonomik yapıların oluşturulması için organize olmuş bölge yapılarının ve yeterli parasal imkanlarının olmadığı görülmektedir. Organize sanayi bölgeleri belirli düzen içerisinde aynı sektör işletmelerinin bir araya geldiği gibi farklı sektörden işletmelerin de bir araya geldiği yerlerdir. İşletmeler açısından bakıldığında zaman organize sanayi bölgeleri hem rekabet oluşturma hem de sinerji oluşturma açısından oldukça uygun alanlardır. Bu bağlamda, çalışma Sivas ve Kayseri illerinde kurulmuş olan Organize Sanayi Bölgelerinin bölge ekonomilerindeki etkinliğini araştırılmasıdır. Veri toplama süreci anket uygulanarak tamamlanmıştır. Farklılıkların ve benzerliklerin tespit edilebilmesi için parametrik ve parametrik olmayan hipotez testlerinden yararlanılmıştır. Buna ek olarak ise betimleyici istatistikler de verilmiştir. Toplamda Sivas ili için 312 ve kayseri ili için de 300 olmak üzere 612 adet anket uygulanmıştır. Genel olarak bakıldığında Sivas ve Kayseri illerinde, katılımcıların organize sanayi bölgeleri ve teşvik kanunu hakkındaki görüşleri olumlu olduğu yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Organize Sanayi Bölgesi, Bölgesel Ekonomi, Etkinlik Analizi, Hipotez Testleri

* Yrd. Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi, İ.İ.B.F İşletme Bölümü, E-mail:skoc@cumhuriyet.edu.tr

** Arş. Gör. Cumhuriyet Üniversitesi, İ.İ.B.F Ekonometri Bölümü, E-mail:cihanbul@gmail.com

COMPARISON OF THE EFFICIENCY OF ORGANIZED INDUSTRIAL ZONE IN REGIONAL ECONOMY: KAYSERI AND SIVAS EXAMPLE

ABSTRACT

With the advent of development period, firstly Bursa Organized Industrial Zone was established then they has spread to all over Turkey. Organized industrial zones are crucial especially in developing and underdeveloped economies, one of the basic problem is the lack of sufficient monetary and creation of regular structures of buildings and facilities. In order to surmount this problem, Organized industrial zones are places that both same industry or different industry businesses come together in a certain layout. From the viewpoint of the businesesess, these zones are appropriate in terms of cooperation and synergy as well as competition. In this scope, this study tries to analysis the efficiency of organized industrial zone in regional economy founded in Sivas and Kayseri provinces. By using survey, data colletion period has been finished. Parametric and non-parametric hypotesis Tests were applied to these data in order to define the differences and similarities. In addition, descriptive stats were given. In total, 612 questionnaire were prepared and applied to investors in both Kayseri and Sivas as 300 and 312 respectively. In general, the opinions of investors in both Kayseri and Sivas has determined as positively about organized industrial zone and encouragement law.

Keywords: *Organized Industrial Zone, Regional Economy, Efficiency analysis, Hypotesis Tests*

1. Giriş

Organize sanayi bölgelerinin (OSB) 1960-1970’li yıllardan itibaren Türkiye sınırlarında yaygınlaştığı görülmektedir. OSB’lerinin kuruluş ve daha sonraki yapılanma süreçlerine bakıldığında yatırımların hareketlenmesinde, istihdam olanaklarının artırılmasında, yerel ve bölgesel kalkınmanın sağlanmasında, düzenli sanayileşme ve kentleşmeye geçilmesinde, çok önemli görevler üstlendiği görülmektedir. Bursa ile başlayan OSB süreci, gelinen noktada hemen hemen her ilde bir yada birkaç organize sanayi bölgeleri ve ilçelerde, küçük sanayi siteleri şeklinde düzenli bir yapıya büründüğü görülmektedir. 1960 planlı ekonomiye geçişle birlikte OSB’lerin ülke ekonomik yapısı içerisindeki etkinlikleri artmıştır. Bir ülkenin gelişmişlik göstergelerinin başında ekonomik gelişmişlik gelmektedir. Ekonomik yapının gelişmesi de ancak planlı bir ekonominin hayata geçirilmesi ile mümkündür. OSB’ler de daha düzenli bir ekonomik yapının, sanayileşme ve üretim sürecinin oluşturulması açısından oldukça uygun alanlardır. Bu alanlar hem ölçek ekonomilerinin hem de sinerjilerin oluşturulmasına uygun alanlardır.

Serbest piyasa ekonomisinin yaygınlaşması ve 1995 yılında gümrük birliğine girilmesi ile birlikte piyasalardaki rekabet artmış ve özel sektörün daha fazla öne çıktığı bir ekonomik yapı oluşmuştur. Özel sektörün artan rekabete dayanabilmesi için çeşitli düzenlemelere gidilmiştir. Bunların başında da OSB’lerin etkinliklerinin artırılması ve oraların cazip hale getirilmesi için çeşitli teşviklerin yapılması gelmiştir.

1983 yılında kabul edilen ve daha sonraki yıllarda da çeşitli değişikliklere uğrayan “Çevre Kanunu” kapsamında işletmeler faaliyetlerini yerine getirirken uyulması gereken asgari koşullar yasal çerçeveye oturtulmuştur. Yasal düzenlemenin **11. Maddesinde** de işletmelerin OSB’lerin dışında kurulmaları durumunda yerine getirmeleri gereken yükümlülükler belirtilmiştir ki işletmelere çok ciddi maliyetler oluşturmaktadır. “ (Değişik: 26/4/2006 – 5491/8 md.) Üretim, tüketim ve hizmet faaliyetleri sonucunda oluşan atıklarını alıcı ortamlara doğrudan veya dolaylı vermeleri uygun görülmeyen tesis ve işletmeler ile yerleşim birimleri atıklarını yönetmeliklerde belirlenen standart ve yöntemlere uygun olarak arıtmak ve bertaraf etmekle veya ettirmekle ve öngörülen izinleri almakla yükümlüdürler.”¹ Yine Değişik: 26/4/2006 – 5491 kanununun çeşitli maddelerinde belirtildiği gibi ve “**kirletme yasağı, çevrenin korunması, çevresel etkilerin değerlendirilmesi, izin alma, arıtma ve bertaraf etme yükümlülüğü, denetim, bilgi verme ve bildirim yükümlülüğü, tehlikeli kimyasallar ve atıklar, gürültü**” gibi başlıklar altında-

1 2872 Numaralı Çevre Kanunu, 5 Cilt : 22 Sayfa : 499, Tarih : 11/8/1983 Sayı : 18132 Resmi Gazete, Değişiklik: 26/4/2006

ki düzenlemeler işletmelere ağır maliyetler oluşturmaktadır. Parasal sıkıntılarının çekildiği KOBİ işletmelerin OSB'lerine kurulmaları durumunda belirtilen yasal düzenlemelerin neden olacağı bir çok maliyetten kurtulma imkanı oluşmaktadır.

Ülkeler ekonomik alanda sürekli verimliliği ve karlılığı düşünürlerken aynı zamanda ekolojik, sosyal ve toplumsal boyutunu da düşünmek zorundadırlar. Ülkelere yapılan yatırımlarla birlikte çevresel ve alt yapı sorunları da baş göstermektedir. OSB'ler hem sanayileşmeyi hemde çevreye olası olumsuz etkileri de dikkate alan yerleşim alanlarıdır (Coate' and Cohen-Rosenthal, 1998, 181-188).

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki organize sanayi bölgelerinden olan Kayseri-Sivas OSB'lerinin karşılaştırmalı olarak etkinlik analizlerinin yapılmasıdır. Ayrıyeten bu çalışmada bu iki ilin seçilmesinin nedeni, Kayseri ilinin iç Anadolu bölgesinde önemli bir ticaret ve üretim merkezi olması, Sivas ilinin ise Kayseri iline en yakın sınır komşularından biri olması vesilesi ile Kayseri ilindeki ticari ve üretim alanlarındaki gelişmelerin Sivas iline olası yansımalarının olacağı düşüncesidir. Çalışmayı önemli kılan husus ise, bölgede önemli bir ticaret ve üretim merkezi olan Kayseri'nin son yıllarda yapmış olduğu gelişmelerde OSB'nin etkinliği ve bu gelişmelerin bölgede bulunan diğer illere (Sivas'a) yansımalarının çok önemli boyutta olduğu düşüncesidir

Bu çalışmada kısıt olarak Kayseri ve Sivas bölgelerinin seçilmesinin nedeni ise Türkiye'deki bölgesel gruplandırmalar içerisinde (ekonomik, sosyal) belirtilen şehirler içerisine Yozgat ilinin de dahil edilerek gruplandırmaya tabi tutulmasıdır. Bundan sonraki çalışmalarda Yozgat ilinin de dahil edilmesi çalışmanın kapsamını daha da genişletecektir.

2. Organize Sanayi Bölgeleri

Organize Sanayi Bölgeleri, *“sanayinin uygun görülen alanlarda yapılmasını sağlamak, kentleşmeyi yönlendirmek, çevre sorunlarını önlemek, bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanmak, imalat sanayi türlerinin belirli bir plân dâhilinde yerleştirilmeleri ve geliştirilmeleri amacıyla, sınırları tasdikli parçaların gerekli alt yapı hizmetleriyle ve ihtiyaca göre tayin edilecek sosyal tesisler ve teknoparklar ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dâhilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve 4562 Sayılı Kanun hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgesi”* olarak ifade edilmektedir (Çam ve Esengün, 2011, 55-63).

Organize sanayi bölgeleri düzenli çevre politikası oluşturulması ve güçlü sanayileşme politikalarının hayata geçirilmesi açısından önem arz eden yerlerdir. Organize sanayi bölgeleri firmalar arasında kolektif motivasyonun ve karşılıklı

güvenin tesis edildiği yerlerdir. OSB'ler üretimde kalitenin artmasına yardımcı olduğu gibi kullanılan malzemelerde etkinliğin artırılmasını sağlamaktadır (Saikku, 2006, 4). İşletmelerin belirli bölgelerde toplanmasının sadece üretim artışı yada sinerjinin oluşturmalarına katkısı yoktur. Aynı zamanda bu bölgelerin yangın, doğal afet benzeri güvenliği tehdit edecek olası gelişmelerin de sürekli olarak sağlanmasına imkan oluşturmaktadır. OSB'ler kurulmuş oldukları bölgelerin sadece ekonomik yapılarına olumlu katkı sunmazlar. Aynı zamanda sosyal yapının da gelişmesine katkı sunarlar. OSB'lerde istihdamın artırılması ve tamamlayıcı mesleki eğitimlerin daha düzenli bir biçimde yapılmasına imkan olmaktadır (Saif, 2006, 7).

Organize Sanayi Bölgelerinin ülke, bölge şehir ve küçük yerleşim yerlerine sağlamış olduğu çok çeşitli faydaları bulunmaktadır. Organize sanayi bölgelerinin sağladığı faydalar şunlardır (Saikku, 2006, 5).

- Firmaların ortak çevre politikalarının oluşturulmasına katkı sağlar.
- Firmaların iletişim materyallerinin ve planlarının oluşturulmasına katkı sağlar
- Firmaların düzenli olarak bir araya gelmelerine katkı sağlar.
- Uygulamaya dönük eylemlerin güçlendirilmesi için pratiklerin yapılmasına yardımcı olur.
- Farklı üretim yapan firmalar arasında projelerin başlatılmasına ve onların devam ettirilmesine katkı sağlar.
- İşbirliği içerisinde ortak kararların alınmasına yardımcı olur.
- Malzeme ve enerji verimliliğini artırmak için firmalar arasında işbirliğini geliştirir.
- Çevre kirliliğinin azaltılmasına yardımcı olmak.
- Ölçek ekonomilerinin, oluşturulmasına önyak olmak.
- Sürece, bölge içerisinde çalışan personelin daha aktif katılımının sağlanmasına yardımcı olmak.
- Firmaların rekabet güçlerinin artırılmasına katkı sağlamak.
- Ülke doğal kaynaklarının daha verimli kullanılmasını sağlamak.
- Kurulduğu şehrin ve bölgenin kalkınmasına katkı sağlamak.

Organize sanayi bölgelerinin tanımının içerisinde yer faydaları ise, şu şekilde sıralamak mümkündür (Çam ve Esengün, 2011, 55-63).

- Planlı yerleşim,
- Altyapının planlılığı, gerçeklere uygunluğu,
- Ortak hizmet kuruluşlarının sağlanması,
- Standardizasyon,

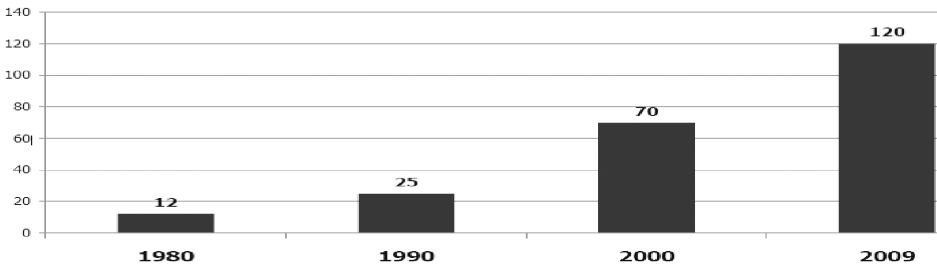
- Organizasyon düzenlemeler gibi faydaları sözkonusudur.

OSB'ler ülkelerin, bölgelerin ve şehirlerin ekonomik yapılarının gelişmesinde önemli görevler üstlenmektedir. Bunların başında sanayileşmenin yol açtığı olumsuz etkilerin üstesinden gelinmesi; çevreye duyarlı düzenli kentleşmenin sağlanması gelmektedir. İkinci olarak üretim faaliyetlerinin verimli bir şekilde yürütülmesi ve sürekli kalkınmanın sağlanması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve diğer kamu hizmetlerinin girişimcilere ulaştırılması görevleri vardır. Diğer taraftan imar ve altyapı bağlantıları tamamlanmış arsalarla erişim, izin ve ruhsatların verilmesi, altyapı hizmetlerinin nitelikli ve ucuz olarak sağlanması OSB'nin görevleri arasındadır. OSB'lerin Üçüncü görevi olarak, benzer faaliyetlerde bulunan firmaların aynı coğrafi yerleşke içinde bulunması sonucu birbirleri üzerinde olumlu etki yaratmalarıdır. Kümelenme yaklaşımıyla açıklanacak bu etki sonucu firmalar gerek aynı sektördeki firmaları arasında gerekse farklı sektör firmaları arasındaki etkileşimlerin olmasından dolayı hem firmaların işlem maliyetlerini düşürücü, hem de sinerji yaratarak bir arada bulunmanın vermiş olduğu avantajı verimliliğe çevirmeleri söz konusudur (Çam ve Esengün, 2011, 55-63).

İşletmelerin verimliliklerinin artması için ihtiyaç duydukları hammadde, elektrik, su, vb. ihtiyaçlarını kısa sürede halletmesi gerekir. Organize sanayi bölgeleri belirtilen ihtiyaçlara en iyi ve sağlıklı cevap veren yerlerdir. Bu bölgelerde sunulan imkanları daha geniş ve alternatifli olması işletmelerin verimliliğine olumlu katkılar sunmaktadır (Co'te' and Cohen-Rosenthal, 1998, 181-188).

Türkiye'de 1962 yılında Bursa'da başlayan süreçte her geçen gün OSB sayısı artarak devam etmiştir. 1980'de 12, 2009'da 120 OSB sayısı 2011 yılı itibariyle, faal olan OSB sayısı 131'e yükseltilmiştir. Bu doğrultuda 81 adet OSB'de yatırım programı kapsamına alınmıştır. Faal halde olan OSB'lerde toplam 37 bin işletme bulunmaktadır ve bu işletmelerde çalışan sayısı 1,8 milyondur (Şahbaz, 2011). Türkiye'de belirli aralıklarla kurulan OSB sayıları Grafik 1'de verilmektedir.

Grafik 1: Türkiye'de Belirli Aralıklarla Kurulan OSB Sayısı

3. Kayseri Organize Sanayi Bölgesi

Kayseri Organize Sanayi Bölgesi 1976 yılında kurulmuş, asıl yapılaşmaya 1980 sonrasında başlamıştır. 1986'dan itibaren tesisleşme sayısı hızla artmıştır. Özellikle 2004 yılında büyük bir atılım gerçekleştirmiş ve alan olarak yaklaşık iki katına çıkarılarak 24 milyon metrekare alana ulaşmıştır. Kayseri OSB'de bugün itibari ile 900'ün üzerinde işletme mobilya, metal ürünler, tekstil, makine imalatı, plastik, gıda v.b. sektörlerde üretim yapmaktadır. Bu işletmelerde istihdama önemli bir katkı sağlanmakta; yaklaşık 50 bin kişi çalışmaktadır. Kayseri OSB'de yıllık ortalama 830 Milyon Kwh elektrik tüketimi, 230 Milyon sm³ doğalgaz tüketimi ve 4 milyon m³ su tüketimi gerçekleşmektedir (Kayseri OSB, 2013; <http://www.kayseriosb.org/sayfa/2/hakkimizda.html/15.01.2013>).

Kayseri (Merkez ve Hacılar) 1977-1990 tarihleri arasında Kayseri'de OSB'ne başlanılmış ve bitirilmiştir. Kayseri OSB'ye 2010 yılı itibariyle verilen kredi miktarı 31.545.622, parsel sayısı 600, tahsis edilen parsel sayısı 1242 üretime geçen parsel sayısı 993, üretime geçen parsel sayısı 2010 yılında 763 iken 2012 itibariyle 805 olmuş, üretime geçme oranı %61'den %64'lere yükselmiştir. Kayseri OSB'de istihdam edilen kişi sayısı 39.458 ve hane başına ortalama maliyetinin 52.576 olduğu tespit edilmiştir.

4. Sivas Organize Sanayi Bölgesi

Merkez I. OSB, Bakanlar Kurulunun 15.07.1976 tarih ve 7/12207 sayılı kararnamesi ile kurulmuş, 1989 yılında faaliyete geçmiştir. Üç kısımdan oluşan 1.OSB 173 hektarlık ilk 2 kısmın yapımı ve tahsisleri tamamlanmış olup, 222 hektarlık 3. Kısımın kamulaştırma ve altyapı yapım işleri devam etmektedir. Merkez I.OSB'de toplam 434 sanayi parseli bulunmaktadır. Bu parsellerin 300 adedi 172 firmaya tahsis edilmiştir. Bu firmalardan 127'si yatırımını tamamlayarak üretime geçmiş, 25 firmanın ise yatırımı devam etmektedir. 14 firma yatırımına ara vermiş olmakla beraber kısa süre sonra faaliyetlerine başlayacağı belirtilmektedir. Geriye kalan 6 firmanın yatırımı ise halen proje aşamasındadır. OSB'de üretim halindeki fabrikalarda yaklaşık 6.117 kişi istihdam edilmektedir. Yatırımlar tamamlandığında toplam istihdam edilen kişi sayısının 7.500'e ulaşacağı belirtilmektedir. Üretim halinde olan firmalar yaklaşık 286.327.000TL'lik katma değer ürettiği ve proje aşamasında ve inşaat aşamasında olan yatırımlar tamamlandığında bu rakam 433.292.000 TL olacağı vurgulanmaktadır (Sivas OSB, 2013;<http://www.sivasosb.org.tr/16.01.2013>).

Sivas OSB birinci, ikinci ve üçüncü kısım ile ilgili veriler Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Sivas OSB Sektörlere Göre Firma ve Parsel Sayıları

SEKTÖR	I. Kısım	II. Kısım	III. Kısım	Firma	Parsel
Gıda Sanayi	3	8	4	15	16
Dokuma ve Giyim Sanayi	4	7	...	11	30
Orman Sanayi	4	11	5	20	44
Kağıt Sanayi	0	...
Deri ve Deri Mamulleri Sanayi	0	...
Plastik Sanayi	4	8	4	16	22
Kimya Sanayi	3	1	2	6	9
Gübre sanayi	0	...
Pişmiş Kil ve Çimento Gereçleri	1	4	4	9	10
Cam Sanayi	1	1	...	2	2
Demir ve Çelik Sanayi	4	9	2	15	27
Demir Dışı Metaller Sanayi	2	4	5	11	15
Madeni Eşya Sanayi	1	..	1	2	2
Elektriksiz Makineler Sanayi	...	1	1	2	3
Tarım Alet ve Makineleri San.	0	...
Diğer	8	4	6	18	41
TOPLAM	35	58	34	127	221

Kaynak: <http://www.sivasosb.org.tr/>Erişim Tarihi: 16.01.2013

Sivas-Merkez II OSB proje aşamasında olup, parsel sayısı 88 ve istihdam kapasitesi 2.816 kişi olarak belirlenmiştir. Yine Şarkışla ve Gemerek ilçelerinde OSB çalışmaları proje aşamasında olup, Şarkışla OSB'nin bitirilme aşamasında olduğu ağırlıklı olarak mobilya sektöründe olmak üzere 4 adet firmanın faaliyetlerine başladığı tespit edilmiştir.

5. Kalkınma Planları ve Organize Sanayi Bölgeleri

Türkiye’de organize sanayi bölgesi uygulamalarına ilk olarak 1962 yılında Bursa TSO OSB’nin kurulmasıyla başlanmıştır. 1980’li yıllardan önce OSB’ler Yüksek Planlama Kurulu (YPK) ve Bakanlar Kurulu Kararlarıyla kurulurken, 31 Ocak 1982 tarihinde “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Fonlar Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir. Bu süreçte, OSB’lerin kurulması, Kalkınma Planlarındaki ve Yıllık Programlardaki hedefler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Daha sonra, 15.04.2000 tarihinde 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ve 01.04.2002 tarihinde “Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir. Diğer taraftan Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği ilk olarak 28.06.1997

tarihinde yürürlüğe girmiş ve 4562 sayılı OSB Kanununa bağlı olarak 21 Mayıs 2001 tarihinde yeniden düzenlenmiştir. Amaç kamu yatırımlarını daha etkin, verimli ve daha kısa zamanda gerçekleştirebilmektir (Cansız, 2010, 44).

Daha sonraki yıllarda da OSB ile ilgili yeni düzenlemeler yapılmıştır. OSB yerinin kesinleştirilme işleminin daha etkin bir şekilde yapılabilmesi için 17 Ocak 2008 tarihinde revize işlemi yapılmış ve “**Tarım Dayalı İhtisas OSB**” kavramı ilave edilmiştir (Cansız, 2010, 45). “22/8/2009 tarihli ve 27327 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği”, “Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”, 4 Ağustos 2011 PERŞEMBE Resmî Gazete Sayı: 28015”, “8 Ağustos 2012, Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmenliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Resmî Gazete Sayı: 28378” biçimde yapılan düzenlemelerle OSB’ler teşvik edilmeye çalışılmıştır.²

OSB’lerin gelişmesine bakıldığı zaman planlı ekonomik geçiş döneminin başlangıcı olduğu görülmektedir. İlk olarak organize sanayi bölgeleri kavramı Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer almıştır. 1962 yılında yapımına başlanan ve 1966 yılında tamamlanan Bursa TSO OSB, kalkınma planı döneminin sonunda faaliyete geçmiştir. İkinci Beş Yıllık Planda (1968-1972 yıllarını kapsamaktadır) ise, sanayi bölgeleri sorununu çözmek için OSB’lerin kurulması, gelişmesi ve teşvik edilmesi en önemli ulaşılmaması gereken hedef olarak ortaya konmuştur. İkinci Beş Yıllık Planda (1968-1972) ise, sanayi bölgeleri sorununu çözmek için OSB’lerin kurulması, gelişmesi ve teşvik edilmesi temel amaç olarak belirlenmiştir. OSB’lere yönelik ayrıcalıklı teşvik verme İkinci Kalkınma Planı döneminde gündeme gelmiş takip eden süreçte Manisa ve Konya OSB projelerinin yapımına başlanılmıştır.³

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında ise (1973-1978) OSB’ler, yerleşme ve şehirleşme çerçevesinde sanayileşmeyi düzenleyen, kentleşmeyi disipline eden bir organize yapı olarak ele alınmıştır.⁴ Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının (1979-1983) hazırlık aşamasında ilk defa OSB’lerle ilgili ayrı bir “Özel İhtisas Komisyonu” kurulmuştur. Söz konusu Planda OSB’ler ayrı bir başlık altında ele alınmış, ilk defa OSB’lere yönelik mevzuatın önemine değinilmiş ve sanayide bütünleşmeyi sağlayıcı önlemler ile OSB’lerin alt yapı eksiklikleri gündeme ge-

2 <http://www.kontder.org.tr/haber-organize-sanayi-bolgeleri-uygulama-yonetmeliginde-degisiklik-yapilmasina-dair-yonetmelik.html/02.01.2013>; http://www.malorsa.org.tr/haber_detay.asp?id=59/02.01.2013

3 <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan2.pdf/14.01.2013> (İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ,1968-1972).

4 <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan3.pdf/14.01.2013> (Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1973-1977).

tirilmiştir. Bu Planda kentleşmenin yanında OSB'lerdeki üretimin, işletmeler ve sanayi açısından önemi özellikle vurgulanmıştır (Cansız, 2010, 46).⁵

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarında OSB'ler yerleşme-şehirlleşme açısından ve kentleşme politikaları çerçevesinde ele alınmıştır. OSB'lerin sanayi potansiyeli olan yerlerde kurulması, ihtisas OSB'lerin kurulması ile ana sanayi ve yan sanayi bütünleşmesi için OSB bulunan yerlerde ve ilçelerde Küçük Sanayi Siterlerinin yapılması politikaları öncelikli olarak ele alınmıştır.⁶ Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında (1990-1994), deri ve deri ürünleri üretimi yapan işletmelerin toplu olarak kendilerine ayrılmış organize sanayi bölgelerine taşınmasının özendirdilmesi ve OSB bulunan yerlerde tamamlayıcı faaliyetlerin yer alacağı küçük sanayi sitelerinin kurulmasının desteklenmesi vurgusu yapılmıştır.⁷ Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde tamamlanan 18 adet organize sanayi bölgesinde 5,6 bin hektarlık alan ve 3.370 sanayi parseline ulaşılmıştır. 1994 sonu itibarıyla 8,8 bin hektarlık alanda 5.320 sanayi parseli ile toplam 27 adet organize sanayi bölgesine ulaşılmıştır (Cansız, 2010, 46).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarında (1996-2000) OSB ile ilgili düzenlemeler firmaların daha çok OSB'leri tercih etmesi ve boş olan OSB'lerin cazip hale getirilerek, bu bölgelerin dışındaki sanayi yatırımlarının zorunlu haller dışında desteklenmemesi temel olarak ortaya konmuştur. Bu dönemde 51 adet OSB'nin alt yapısı tamamlanarak hizmete sunulmuştur.⁸

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) bu dönemde OSB'lerle ilgili alınan kararların başında yerel girişimciliğin harekete geçirilmesi ve istihdam açısından önem taşıyan organize sanayi bölgelerinin yurt geneline yayılması, sanayileşmenin kentsel gelişmeleri olumlu etkilemesi amacıyla, orta büyüklükteki kentlerde alt yapısı hazırlanmış sanayi bölgelerinin geliştirilmesi ve OSB'lerde orta büyüklükteki sanayi firmaları için arsaların üretilmesinin geldiği görülmektedir (Cansız, 2010, 48).⁹

Son olarak Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında ise (2007-2013), daha çok OSB'lerin daha etkin hale getirilmesi için vergi teşvikleri ve diğer yasal düzenlemeler öne çıkmıştır. Yetersiz kalan OSB'lere ilave OSB'lerin açılması için gerekli alt yapı çalışmaları yapılmıştır.¹⁰

5 <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan4.pdf/14.01.2013> (Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1979-1983).

6 <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan5.pdf/14.01.2013> (Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1985-1989).

7 <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan4.pdf/14.01.2013> (Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1990-1994).

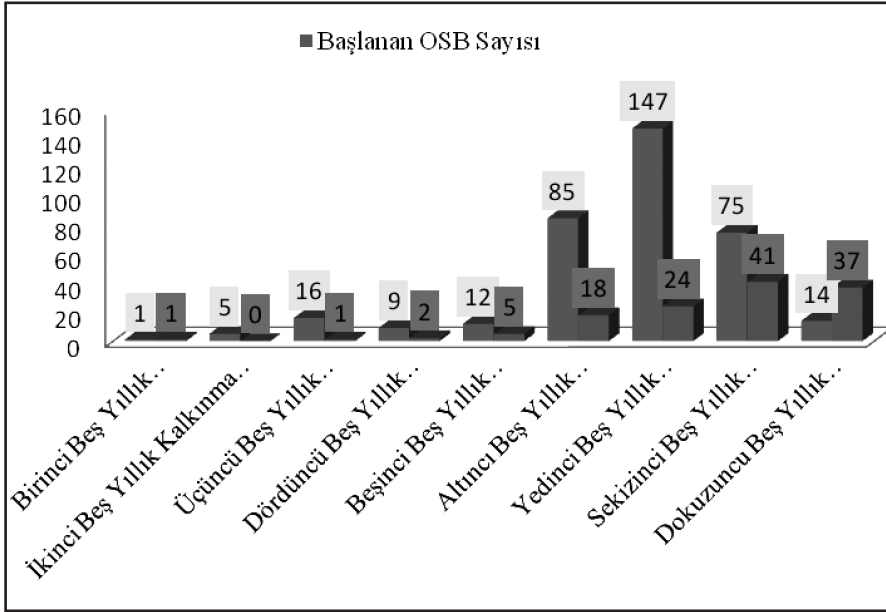
8 <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan7.pdf/15.01.2013> (Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1996-2000).

9 <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan8.pdf/15.01.2013> (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2001-2005).

10 <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf/15.01.2013> (Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2007-2013).

Kalkınma planlarına ve bunlara bağlı olarak sunulan teşviklere bakıldığında OSB'ler Kalkınma Planlarının önemli politika araçlarından birisinin olduğu görülmektedir. Grafik 1'de Kalkınma Planları döneminde başlanılan ve bitirilen OSB sayıları verilmektedir. Grafik 2'den de görüldüğü üzere en fazla OSB'ne başlanılan ve bitirilen **“Yedinci Beş Yıllık Kalkınma”** dönemi olmuştur.

Grafik 2: Kalkınma Planları Döneminde Başlanılan OSB Sayıları

Kaynak: Cansız, 2010, 49 (Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri Politikaları ve Uygulamaları’), Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, DPT Yayın No: 2808 ISBN: 978-975-19-4762-8, Ankara)

6. Sürdürülebilir Kalkınmada Organize Sanayi Bölgelerinin Rolü

Kalkınma, ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi hayatta pozitif yönlü köklü değişiklikleri içerirken aynı zamanda dışa bağımlılığın en alt seviyelere inmesi durumunu tanımlar. Kalkınma belirli aralıklarla yapılıp sonra ara verilen bir süreç değildir. Gelişen sürecin gerisinde kalınmaması için sürekli olarak yapılması gereken pozitif yönlü ilerlemelerdir. Özellikle ekonomik yapıda kalkınmada sürekliliğin sağlanması için OSB'lere çok ciddi görevler düşmektedir. OSB ile ilgili sürece bakıldığında gelişen ekonomilerde ekonomik kalkınmanın başlamasında ve sürekliliğinin sağlanmasında OSB'lerin rolü çok fazladır.

OSB'ler çevreye zarar vermeden sürdürülebilir kalkınma ve sanayileşme noktasında önemli görevler üstlenmektedirler. Üretimde yeni teknolojilerin kullanımı, hem çevrenin korunması, hem de verimlilik açısından bir ekonomide olması gerekenlerdir. Bunların gereği gibi yerine getirilebilmesi için çeşitli maliyetlere katlanılmasını zorunlu kılmaktadır. OSB'lerde işletmelerin tek başına katlanamayacakları arıtma maliyetleri, alt yapı hizmetleri ortak bir şekilde giderilmektedir. OSB'lerin arıtma tesislerinin ve alt yapı hizmetlerinin hazır olması ve bunların çevre dostu teknolojilerle donatılması, sürdürülebilir kalkınma için önemli bir unsur niteliğindedir. Sürdürülebilir kalkınmada devamlılığın sağlanabilmesi için Sanayi bölgelerinin çevresel etikleri hem planlama hem de işletme aşamasında ortaya çıkan sorunların da sürekli kontrol altında tutulması gerekir. Süreklilik arz etmeyen yapıda etkin bir biçimde yönetilmeyen sanayi bölgelerinde çevresel kazaların önüne geçilmesi mümkün değildir. Planlı kalkınmanın bir gereği olarak geliştirilmiş olan OSB'ler, sanayileşmenin çevreye vereceği zararı en aza indirebilmek açısından önemli alanlardır (Cansız, 2010, 64).

Sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi devamlılığının sağlanmasında ve uygulama ortaklıklarının oluşturulmasında işletmeler arası yatay ve dikey bütünleşmenin sağlanması önemlidir. İşletmelerin sürece devamlı katkılarının sağlanması ve iç dinamiklerin daha etkin bir şekilde harekete geçirilmesinde ve ulusal değerlerin oluşturulmasında OSB'ler oldukça uygun ortamlardır (Saif, 2006, 7).

Sürdürülebilir kalkınmada teknolojik yatırımların da çok önemli yeri vardır. OSB'leri teşvik etmek amacı ile oluşturulan düzenlemelerden yerli firmalar yararlandığı yabancı menşeli firmalarda faydalanmaktadırlar. Yabancı firmaların OSB'lere gelmeleri ile birlikte teknolojik yatırımlarını da beraber getirmektedirler. Teknolojik yatırımların gelmesi ile birlikte maliyetler düşmekte ve karlılık artmaktadır. Böylelikle kalkınmaya etki eden bir çok faktörden biri olan tasarrufların artırılmasına da olumlu katkılar sunulmaktadır (Falcke, 1999, 1-10)

7. Organize Sanayi Bölgelerinde Uygulanan Teşvikler

Organize Sanayi Bölgelerinde faaliyette bulunan işletmeler için gelir ve kurumlar vergisine yönelik teşvikler 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki Kanununda düzenlenmiştir. Bu bölgelerde faaliyette bulunan mükelleflere gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi işveren hissesi teşviki, bedelsiz yatırım yeri tahsis ve enerji desteği sağlanmaktadır (<http://www.gib.gov.tr/index.php?id=488/E.T/19.12.2013>). Ülkemizde, 1913 yılından beri sistemli bir şekilde uygulanan teşvik tedbirleri, cumhuriyete geçilmesi ile ekonomik gelişmelere paralel olarak büyük değişikliklere uğramış ve günümüze kadar süre gelmiştir. Özellikle "**İzmir İktisat Kongresi**" ile başlayan planlı ekonomik kalkınma hamlesi ve daha sonra

“Kalkınma Planları” ile devam eden süreçte sunulan teşviklerin boyutu sürekli artmıştır. Belirtilen dönemler içerisinde ekonomik, sosyal ve siyasi yönde yaşanan değişimlerin kamu politikalarını büyük ölçüde etkilemesi sonucunda, teşvik uygulamaları hem içerik hem de şekil olarak büyük değişime uğramıştır.

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik kalkınmanın sağlanmasında ve kalkınmışlığın sürdürülmesinde devlet yardımları önemli rol oynamaktadır. Gelişmekte olan ekonomilerin belirgin özellikleri tasarruf yetersizliği, dengesiz gelir ve kaynak dağılımı ve ekonomik kalkınmayı sağlayacak beşeri ve fiziki sermaye yetersizliğinin çok yüksek olmasıdır. Ayrıca, yatırım ve kaynak kıtlığı, kurumsallaşma yetersizliği, bölgeler arası dengesizlik ve işsizlik sorunu, doğal kaynaklardan yeterince yararlanılmaması, girişimcilerin eğitim ve denetim yetersizliği, sık sık iktisadi bunalımlarla karşılaşılması gibi nedenlerden dolayı çeşitli şekillerde ve dönemsel aralıklarda kamudan özel girişimlere kaynak aktarılmaktadır. Devlet tarafından yapılan bu düzenlemeler **“teşvikler”** olarak adlandırılmaktadır (Çam ve Esengün, 2011, 55-63).

Son yıllarda sadece Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler değil gelişmiş ülkelerde de OSB yada OSB benzeri yerlerin sürekli teşvik edildiği görülmektedir. Hatta bazı ülkelerde gelişmiş ülkelerin teşviki ve yardımı ile OSB ve OSB benzeri yerler kurulmuştur. Örneğin Ürdün’deki OSB benzeri yerin dizayn edilmesi ve desteklenmesini USA ve İsrail’in yaptığı görülmektedir (Saif, 2006, 7).

Son yapılan düzenlemelerle birlikte teşvik detekleri altı bölgeye ayrılmıştır. Buralarda dikkate edilmesi gereken husus bölgelere ayrılan şehirlerin OSB’lerinde faaliyette bulunmak isteyen işletmeler bir üst bölgenin teşvik koşullarından faydalanmaktadır. Yatırımcılar açısından oldukça önem arzeden bir durumdur. Teşvik bölgeleri Tablo 2’de görüldüğü gibidir.

Tablo 2: Bölgelere Göre Teşviklerden Faydalanan İller

I.Bölge	II.Bölge	III.Bölge	IV.Bölge	V.Bölge	VI.Bölge
Anakara	Aydın	Balıkesir	Afyonkarahisar	Adıyaman	Ağrı
Antalya	Adana	Bilecik	Amasya	Aksaray	Ardahan
Bursa	Bolu	Burdur	Artvin	Bayburt	Batman
Eskişehir	Çanakkale	Gaziantep	Bartın	Çankırı	Bingöl
İstanbul	Denizli	Karabük	Çorum	Erzurum	Bitlis
İzmir	Edirne	Karaman	Düzce	Giresun	Diyarbakır
Kocaeli	Isparta	Manisa	Elazığ	Gümüşhane	Hakkari
Muğla	Kayseri	Mersin	Erzincan	Kahramanmaraş	Iğdır
	Kırklareli	Samsun	Hatay	Kilis	Kars
	Konya	Trabzon	Kastamonu	Niğde	Mardin

Tablo 2: Devam

I.Bölge	II.Bölge	III.Bölge	IV.Bölge	V.Bölge	VI.Bölge
	Sakarya	Uşak	Kırıkkale	Ordu	Muş
	Tekirdağ	Zonguldak	Kırşehir	Osmaniye	Siirt
	Yalova		Kütahya	Sinop	Şanlıurfa
			Malatya	Tokat	Şırnak
			Nevşehir	Tunceli	Van
			Rize	Yozgat	
			Sivas		

Kaynak: Şahin, 2012 (*Yeni Teşvik Sistemi, Yatırımlarda Devlet Yardımı” Teşvik Uygulamaları ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, Ankara, <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/1F5D92A4-0380-4636-2383FCAB5B8E39E5/> mehmet_yurdal_sahin.pdf/E.T./19.12.2013*)

En son düzenlemelerle birlikte şekillenen teşvik sistemi dört ana başlık altında toplanmış ve alt başlıklandırılmıştır. Türkiye 6 teşvik bölgesine ayrılmıştır. Kayseri OSB 3. bölgede yer alırken Sivas OSB 5. bölgede yer almaktadır. OSB’lerin dışına çıktığı zaman teşvik bölgesi bir alta düşmektedir. Yeni düzenlemeler Tablo 3’te görüldüğü gibidir

Tablo 3: En Son Düzenlemelerle Birlikte Teşvik Sistemleri (2012)

MEVCUT TEŞVİK SİSTEMLERİ			
Genel Teşvik Uygulamaları	Bölgesel Teşvik Uygulamaları	Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki	Stratejik Yatırımların Teşviki
KDV İstisnası	KDV İstisnası	KDV İstisnası	KDV İstisnası
Gümrük Vergisi Muafiyeti	Gümrük Vergisi Muafiyeti	Gümrük Vergisi Muafiyeti	Gümrük Vergisi Muafiyeti
-	Vergi İndirimi	Vergi İndirimi	Vergi İndirimi
-	Sigorta Piriimi İşveren Hissesi Desteği	Sigorta Piriimi İşveren Hissesi Desteği	Sigorta Piriimi İşveren Hissesi Desteği
-	Yatırım Yeri Tahsisi	Yatırım Yeri Tahsisi	Yatırım Yeri Tahsisi
-	Faiz Desteği	-	Faiz Desteği
-	-	-	KDV İadesi

Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü (<http://www.ekonomi.gov.tr/index.cfm?sayfa=B9C69C3A-D8D3-8566-4520FE99397857E8/> Erişim Tarihi 19.12.2013)

Son düzenlemelerle birlikte büyük ölçekli yatırımlarda uygulanacak teşviklerde OSB içi ve OSB dışı olarak farklı oranlarda değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Diğer teşviklendirmelerde olduğu gibi büyük ölçekli yatırımlarda da teşvikler bölgelere ayrılmış ve firmalar ayrılan bölgelerin OSB içerisinde faaliyetlerini yürüttükleri zaman bir sonraki teşvik bölgesi kapsamında sunulan fırsatlardan yararlanma imkanı yasal olarak sağlanmıştır. Büyük ölçekli yatırımlarda uygulanacak teşvikler Tablo 4'te görüldüğü gibidir.

Tablo 4: Büyük Ölçekli Yatırımlarda Uygulanacak Teşvikler

BÜYÜK ÖLÇEKLİ YATIRIMLARIN TEŞVİKİ UYGULAMALARINDA VERGİ İNDİRİMİ				
Bölgeler	Yatırıma Katkı Oranı (%)	Vergi İndirim Oranı (%)	İşletme/Yatırım Döneminde Uygulanacak Yatırımlardaki Katkı Oranı (%)	
			Yatırım Dönemi	İşletme Dönemi
I. Bölge	15	50	0	100
II. Bölge	30	55	10	90
III. Bölge	35	60	20	80
IV. Bölge	40	70	30	70
V. Bölge	50	80	50	50
VI. Bölge	60	90	80	20

Kaynak: *Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü*

Tablo 4'den de görüldüğü gibi bölgesel teşviklerde uygulanan vergi indirimlerinde de büyük ve stratejik yatırımların teşvikinde olduğu gibi aynı şehirde OSB'lerinin içinde faaliyette bulunulması ile OSB'lerinin dışında faaliyette bulunulması durumunda sunulan teşviklerden farklı oranlarda faydalanılmaktadır. Yatırım teşviklerinde hem ülkeye faydalı olacak yatırımlar yapılırken çevreye olan zararlarında en olması gerekir. Daha önce belirtildiği gibi OSB'sinde faaliyette bulunacak olan işletmeler teşviklerden bir üst bölge oranları üzerinden faydalanılmaktadırlar. Yatırım katkı oranları bölgelere göre %15 ile %50 arasında sınırlandırılırken; vergi indirim oranı ise yine bölgelere göre %50 ile %90 arasında sınırlandırılmıştır. Yeni teşvik yasası ile yeni yapılacak yatırımlara uygulanacak katkı oranı ile hale hazırda faaliyetlerine devam eden işletmelere uygulanan katkı oranı %80 kadar ve %100 kadar olarak sınıflandırılmıştır. İşletmeler bölgelere göre ve OSB alanlarında faaliyette bulunmalarına sağlayacak teşvikler Tablo 5'te görüldüğü gibidir.

Tablo 5: Bölgelere Göre Teşvik Uygulamalarında Vergi İndirimi

BÖLGELERE GÖRE TEŞVİKİ UYGULAMALARINDA VERGİ İNDİRİMİ				
Bölgeler	Yatırıma Katkı Oranı (%)	Vergi İndirim Oranı (%)	İşletme/Yatırım Döneminde Uygulanacak Yatırımlardaki Katkı Oranı (%)	
			Yatırım Dönemi	İşletme Dönemi
I. Bölge	15	50	0	100
II. Bölge	20	55	10	90
III. Bölge	25	60	20	80
IV. Bölge	30	70	30	70
V. Bölge	40	80	50	50
VI. Bölge	50	90	80	20

Kaynak: (Şahin, 2012)

Son teşvik düzenlemesi ile birlikte organize sanayi bölgelerinde faaliyetlerine başlayan işletmelerin vergi indiriminden ne kadar faydalanacakları bölgelere göre rakamsal hesaplamaları Tablo 6’da verilmektedir. Yatırım tutarı 5.000 TL olarak kabul edilmiş ve onun üzerinden hesaplamalar yapılmıştır.

Tablo 6: OSB’lerdeki Vergi Teşviklerinin Hesaplanması

	2. BÖLGE	3. BÖLGE	4.BÖLGE	5. BÖLGE	6.BÖLGE
Yatırım Tutarı (Bin TL)	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Vergi İndirimi (%):	55	60	70	80	90
Yatırıma Katkı Oranı (%):	20	25	30	40	50
İndirilebilecek Vergi Tutarı (Bin TL):	1.000	1.250	1.500	2.000	2.500
-Yatırım Döneminde: (Bin TL)	(%10) 100	(%20) 250	(%30) 450	(%50) 1.000	(%80) 2.000
-İşletme Döneminde: (Bin TL)	(%90) 900	(%80) 1.000	(%70) 1.050	(%50) 1.000	(%20) 500
Yatırıma katkı tutarına ulaşmıncaya kadar uygulanacak kurumlar /gelir vergisi oranı:	%9 (indirilecek vergi oranı: %11)	%8 (indirilecek vergi oranı: %12)	%6 (indirilecek vergi oranı: %14)	%4 (indirilecek vergi oranı: %16)	%2 (indirilecek vergi oranı: %18)

Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü

Yukarıdaki tablolardan görüldüğü üzere OSB'lerde sunulan imkanlar ve vergi indirimlerinden dolayı hem şehir dışından hem de ülke dışından yatırım yapmak için o bölgelere yatırımcılardan çok ciddi taleplerin olduğu görünen bir gerçektir. Kayseri ilinde OSB ve OSB dışında daha önceki yıllardan gelen yatırımlar zaten bulunmaktadır. Ancak Sivas OSB yapılan teşviklerin ardından ciddi yatırımlar almıştır.

8. Alan Araştırması

8.1. Çalışmanın Amacı

Kayseri ve Sivas illerinde faaliyette bulunan işletmelerin Organize Sanayi Bölgeleri hakkındaki algıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Yeni teşvik yasasıyla OSB'lerin çok avantajlı olduğu açıktır. İşletmelerin mevcut faaliyet gösterdikleri yerlerden OSB'lere geçmeleri için önce onların da bu avantaja inanmaları gerekmektedir. OSB'lerin temel faydalarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür. Çalışmada katılımcılara aşağıdaki OSB'lerin kuruluş amacı olan argümanlara ne ölçüde katıldıkları sorulmuştur.

- Özel sektör yatırımlarının belirli yörelere yönlendirir.
- İşletmelerin mekansal anlamda desteklenerek teşvik edilmesi için finansal ve fiziksel teşvikler verir.
- Sanayi işletmelerinin birbirleriyle işbirliği ve uyum içinde üretim yapmalarını sağlar.
- Fabrikaların önceden planlanmış bir arazi üzerine yerleştirilmeleri ile işletmelerin ulaştırma, elektrik, su, kanalizasyon ve sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinden birlikte yararlanmalarını sağlar.
- Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir program içinde üretim yapmaları; üretimde verimlilik ve kârlılık sağlar.
- Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılmasını sağlar.
- Alt yapının gereksinmelere uygun olarak planlanmasını sağlar.
- Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir alt yapı ve ortak sosyal tesisler gibi ortak hizmet kuruluşlarının oluşturulmasını sağlar.
- Ortak arıtma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar

8.2. Çalışmada Kullanılan Yöntem

Araştırmada hem birincil hem de ikincil veri toplama yöntemi kullanıştır. Birincil veri toplama yöntemi olan anket yöntemi ile hem Kayseri'de hem de Sivas'ta alan

araştırması yapılmıştır. Anket yöntemi birçok avantajından dolayı tercih edilmiştir. Bu avantajlardan en önemlileri zaman ve maliyet tasarrufu, kısa sürede geniş kitlelere ulaşma kolaylığı, iki farklı şehirde araştırmaya katılan yöneticilere ulaşılma kolaylığı, elde edilen verilerin bilgisayar ortamında analiz edilme kolaylığı ve görüşmeciden kaynaklanan önyargı etkisinin giderilmesi olarak sıralanabilir. İkincil veri toplama yönteminde ise konu ile ilgili yapılan yasal düzenlemeler, makaleler ve kitaplar titizlikle incelenerek teorik bir çerçeve oluşturulmuştur.

8.3. Çalışmanın Kısıtları

Çalışma Kayseri ve Sivas illeri ile sınırlıdır. Veri toplanmasına 2013 Ocak ayında başlanmış ve Mart ayında tamamlanmıştır. Ana kütlede örnekler tesadüfi olarak belirlenmiş ve bölgede bulunan tüm işletmelere ulaşılamamıştır. Bilindiği üzere bu tür çalışmalarda bir çok kısıt bulunmaktadır. Bunların başında da daha geniş çaplı anket uygulaması için zaman maliyeti gibi kısıtlar söz konusu olmuştur.

Basit tesadüfi örnekleme ile seçilen örnekleme evreni oluşturan her elemanın örneğe girme şansı eşittir. Her iki ilde de hangi sektörde ne kadar işletmenin olduğunu bilmek mümkün değildir. İkincil kaynaklarda çok değişik rakamlar mevcuttur. Bu nedenle aşağıdaki Yazıcıoğlu ve Erdoğan'ın (2004) tablosu dikkate alınarak Sivas ve Kayseri ili için üç yüz örneklem seçimi yeterli görülmüştür. Anket Sivas ilinde 312 ve Kayseri ilinde 300 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir.

Tablo 7: $\alpha=0.05$ İçin Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyüklüğü	+-0.05 örnekleme hatası	
	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7
5000	234	303
10000	240	313
25000	244	319
50000	245	321
100000	245	322
1000000	246	323
100 milyon	245	323

Kaynak: Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s.50

8.4. Çalışmanın Bulguları

Anket iki ana bölümden oluşmaktadır. Birincisi betimleyici istatistiklerin veril-

diği bölümdür. Bu bölümde çalışmada elde edilen betimleyici istatiki bilgiler düzenlenmiş tablolar halinde ve bu verilere uygulanan hipotez testleri açıklamalarıyla verilmiştir. Kayseri ve Sivas illerinde ankete katılanların dağılımı aşağıdaki tablolarda (Tablo 8 ve Tablo 9) verilmiştir.

Tablo 8: İllere Göre İşletmelerin Faaliyet Gösterdiği Yer

Kayseri İli		Sivas İli	
Diğer	142	Diğer	145
Küçük Sanayi Sitesi	107	Küçük Sanayi Sitesi	120
Organize Sanayi Bölgesi	51	Organize Sanayi Bölgesi	47
Genel Toplam	300	Genel Toplam	312

Kayseri ve Sivas ilinde ankete katılan toplam 612 kişinin dağılımları yukarıdaki Tablo 8’de verilmiştir. Buna göre işletmelerin en önemli bölümü diğer seçeneğinde toplanmıştır. Diğer seçeneği alış-veriş merkezlerinde faaliyet gösteren firmalardan teknokente kadar faaliyet gösteren firmaların tamamını içermektedir. Her iki ilde de değişik isimlerle KSS diye kısaltılan Küçük Sanayi Siteleri bulunmaktadır ve ankete katılanların önemli bir bölümü de buralarda faaliyet gösteren firmalardır. Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren firmaların sayısı diğer ve KSS sayısına göre çok daha azdır ve bu durum çalışmaya da yansımıştır.

Anket çalışmasında katılımcılara hangi sektörde faaliyet gösterdikleri sorulmuş ve alınan cevaplardan aşağıdaki tablo oluşturulmuştur. İllerde katılımcılar faaliyet gösterdikleri sektörleri aşağıdaki tabloda Tablo 9’da gibi gösterilmiştir.

Tablo 9: Kayseri ili Katılımcıların Sektörlere Göre Dağılımı

SEKTÖRLER	Örnekleme
Mobilya ve Ev Tekstili	62
Metal Eşya	41
Tekstil	25
İnşaat Yapı Malzemeleri	21
Gıda	32
Plastik	15
Maden	14
Makine Tarım	15
Diğer	75
TOPLAM	300

Kayseri ilinde ankete katılım gösteren firmaların sektörleri incelendiğinde en fazla sayıda katılımcının mobilya ve ev tekstili sektöründe olduğu görülmektedir. Sivas ili için ise katılımcuların faaliyet gösterdikleri sektörler aşağıdaki tabloda (Tablo 10) verilmiştir.

Tablo 10: Sivas ili Katılımcıların Sektörlere Göre Dağılımı

SEKTÖRLER	Örnekleme
Hububat Ve Zirai Ürünlerin Üretimi Ve Ticareti	15
Gıda Maddeleri Perakende Ticareti	26
Taze Meyve-Sebze Ve Et Ürünleri	13
Mühendislik, Mimarlık, Mesleki Danışmanlık Ve Aracılık Hizmetleri	19
Gıda İmalatı Ve Ambalaj Sanayi	11
Dayanıklı Tüketim Mamülleri, Züccaciye, Mobilya	13
Motorlu Taşıtlar Satış-Bakım Onarım Ve Yedek Parçaları	13
Sıvı Ve Katı Yakıtların Ticareti	15
Sağlık Hizmetleri	10
İnşaat Malzemeleri Ve Hırdavat	16
Elektrik-Elektronik-Bilgisayar Ve Telekomünikasyon Hizmetleri	13
Bayındırlık Ve Yapım İşleri	35
Sanayiciler Ve İmalat	13
Yük Ve Yolcu Taşımacılığı	18
Bankacılık Ve Sigortacılık Eğitim Hizmetleri	21
Konaklama - Eğlence Yerleri - Restoranlar	12
Diğer	49
Toplam	312

Tablo 10'da "Diğer" seçeneği frekansı 10'dan az olan sektörlerden oluşmaktadır. Bu sektörler; Manifatura-Kavafiye, Kitap-Kırtasiye-Matbaa Ve Ofis Malzemeleri, Konut Ve İşyeri Yapı Kooperatifleri, Madencilik Ve Doğaltaş Ürünleri gibi sektörlerdir. Bayındırlık ve yapım işleri en fazla sayıda ankete katılım sağlayan sektörü oluşturmaktadır. Ankette araştırılan bir diğer konu da firmaların ölçekleridir. Ölçek büyüklüklerine göre firmaların illere göre dağılımı aşağıdaki tabloda (Tablo 11) verilmiştir.

Tablo 11: Ankete Katılanların İşletmelerinin Ölçekleri

Kayseri İli		Sivas İli	
Büyük	19	Büyük	12
Orta	142	Orta	114
Küçük	139	Küçük	186
Genel Toplam	300	Genel Toplam	312

Ankete katılan işletmelerin büyük bölümü her iki ilde de Küçük Ölçekli İşletmelerden oluşmaktadır. Her iki ilde de çeşitli sebeplerle büyük ölçekli işletme sahiplerine ulaşılammış veya ankete katılmayı reddetmişlerdir. Çalışmanın temel iki konusundan birisi işletmelerin yeni teşvik kanunu hakkındaki görüşleridir. 19 Haziran 2012 tarihli 28328 sayılı teşvik kanunu hakkındaki görüşleri sorulan katılımcıların verdikleri cevapların frekans tablosu aşağıdaki Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: İllere Göre Teşvik Kanunu Hakkındaki Değerlendirme Tablosu

Kayseri				Sivas			
Görüş	Frekans	Yüzde	Yığılmış Yüzde	Görüş	Frekans	Yüzde	Yığılmış Yüzde
Çok Kötü	3	1.0	1.0	Çok Kötü	10	3.2	3.2
Kötü	7	2.3	3.3	Kötü	13	4.2	7.4
Orta	43	14.3	17.7	Orta	22	7.1	14.5
İyi	63	21.0	38.7	İyi	20	6.5	21.0
Çok İyi	50	16.7	55.3	Çok İyi	54	17.4	38.4
Fikrim Yok	134	44.7	100.0	Fikrim Yok	193	61.6	100.0

19 Haziran 2012 tarihli 28328 sayılı “YENİ TEŞVİK KANUNU” hakkındaki görüşleri sorulan katılımcıların verdikleri cevaplar frekansı yukarıdaki tabloda verilmiştir. Ankette çarpıcı olan bir nokta da faaliyet gösterdikleri halde yeni teşvik kanunu hakkında bilgisi olmayan işletme sahiplerinin çoğunluğudur. Sivas ilinde katılımcıların % 61.6’sı kanun hakkında fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. Ankete katılanların % 24’ü ise kanunun iyi veya çok iyi olduğunu düşünmektedir. Kayseri ilinde ise katılımcıların % 44,7 si kanun hakkında fikir belirtmemişken, yaklaşık % 38’lik bir bölümü kanunu iyi ve çok iyi olarak değerlendirmişlerdir. Ölçek büyüklüğüne göre yeni teşvik yasasına göre değerlendirmeler ise aşağıdaki Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13: Ölçek Büyüklüğüne Göre Teşvik Kanunu Hakkındaki Değerlendirme Tablosu

		Büyüklik			Toplam
		Küçük Ölçekli İşletme	Orta Ölçekli İşletme	Büyük Ölçekli İşletme	
Yeni teşvik yasası	Çok Kötü	7	6	0	13
	Kötü	9	10	0	19
	Orta	38	23	4	65
	İyi	48	30	5	83
	Çok İyi	50	47	8	105
	Fikrim Yok	173	140	14	327
Toplam		325	256	31	612

Dikkat çekici bir şekilde her üç ölçek türünde de fikrim yok seçeneği frekansı en yüksek cevap olarak ortaya çıkmıştır. Büyük ölçekli işletmelerde yasayla ilgili olumsuz bir görüş yokken, orta ve küçük ölçekli işletmelerde toplam on altı katılımcı yeni teşvik kanunu çok kötü ve kötü şeklinde değerlendirmişlerdir. İşletmelerin faaliyet gösterdiği alana göre kanuna bakıldığında ise aşağıdaki Tablo 14 elde edilmiştir.

Tablo 14: İşletmelerin Bulunduğu Yere Göre Teşvik Kanunu Hakkındaki Değerlendirme Tablosu

		İŞLETMENİN BULUNDUĞU YER			Toplam
		Diğer	KSS	OSB	
Yeni teşvik yasası	Çok Kötü	7	3	3	13
	Kötü	5	9	6	20
	Orta	42	13	10	65
	İyi	36	27	20	83
	Çok İyi	49	31	24	104
	Fikrim Yok	150	144	33	327
Toplam		289	227	96	612

Yeni teşvik kanunu hakkındaki yeterli düzeyde bilgi olmamasının dikkat çekici olduğunun üzerinde önceki tablolarda da durmuştuk. Tablo 14'te te görüldüğü üzere toplamda 33 işletme yeni teşvik kanunu hakkında olumsuz kanaate sahipken 187 işletme iyi ve çok iyi değerlendirmesinde bulunmuştur.

Aşağıdaki tabloda ise OSB'nin amaçlarına ne kadar ulaştığına dair bir değerlendirme mevcuttur. Katılımcılara ankette verilen OSB'ler hakkındaki yargılara ne kadar katıldıkları 5'li likert tipi ölçekle sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplarla ilgili frekans tablosu aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tabloda ayrıca her soru için hem Sivas hem de Kayseri ili için ortalamalar ve standart sapmalar da görülmektedir.

Tablo 15: OSB Etkinlik Değerlendirmesi

	ANKET YAPILAN YER	N	Ortalama	Standart Sapma	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1) Özel sektör yatırımlarının belirli yörelere yönlendirir.	SİVAS	312	3,994	,9522	4	14	76	104	114
	KAYSERİ	300	4,327	,8694	1	6	56	68	169
2) İşletmelerin mekansal anlamda desteklenerek teşvik edilmesi için finansal ve fiziksel teşvikler verir.	SİVAS	312	4,042	,9394	3	17	62	118	112
	KAYSERİ	300	4,693	,6434	0	3	21	53	223
3) Sanayi işletmelerinin birbirleriyle işbirliği ve uyum içinde üretim yapmalarını sağlar.	SİVAS	312	4,026	,9348	3	16	66	115	112
	KAYSERİ	300	4,743	,5703	0	2	14	52	232
4) Fabrikaların önceden planlanmış bir arazi üzerine yerleştirilmeleri ile işletmelerin ulaştırma, elektrik, su, kanalizasyon ve sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinden birlikte yararlanmalarını sağlar.	SİVAS	312	4,051	,9234	4	12	65	117	114
	KAYSERİ	300	4,757	,5524	0	1	15	46	238
5) Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir program içinde üretim yapmaları; üretimde verimlilik ve kârlılık sağlar.	SİVAS	312	4,090	,9099	4	12	56	123	117
	KAYSERİ	300	4,683	,6091	0	3	14	61	222
6) Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılmasını sağlar.	SİVAS	311	4,026	,9686	7	13	61	118	113
	KAYSERİ	300	4,683	,6717	1	5	14	48	232

7)Alt yapının gereksinmelere uygun olarak planlanmasını sağlar.	SİVAS	312	4,061	,9141	3	13	64	117	115
	KAYSERİ	300	4,720	,6188	0	4	15	42	239
8)Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir alt yapı ve ortak sosyal tesisler gibi ortak hizmet kuruluşlarının oluşturulmasını sağlar.	SİVAS	312	4,106	,8921	1	14	61	120	116
	KAYSERİ	300	4,693	,6739	2	3	15	45	235
9)Ortak arıtma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar.	SİVAS	312	3,811	1,2627	25	26	55	86	120
	KAYSERİ	300	4,690	,7410	5	2	14	39	240

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi bütün sorular için Kayseri ilinden katılımcıların verdiği cevaplar Sivas ili katılımcılarına göre daha olumlu değerler almıştır. Genelde OSB ile ilgili Sivas ilinde anketi cevaplayanların ortalaması “katılıyorum” seçeneğine yakınken, kayseri ilinden anketi cevaplayanların sayısı “katılıyorum” ile “kesinlikle katılıyorum” seçenekleri arasındadır. Buradan Kayseri ilindeki işletme sahiplerinin Sivas ilindekilere göre OSB hakkında daha pozitif kanaate sahip oldukları sonucu çıkmaktadır. Bu sonucu SPSS 16.0 programı yardımıyla bağımsız örneklem t testi ile araştırdığımızda ise aşağıdaki tablodaki sonuçlar elde edilmiştir. T testi bilindiği üzere parametrik testlerdendir ve normallik dağılımı ile varyansların homojenliği varsayımı önkoşuldur. SPSS programında bu iki seçenek birlikte verilmekte verilmektedir. H_0 hipotezi olan Sivas ve Kayseri illerinde anketi cevaplayanların ortalamaları arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı farkın olup olmadığını araştıran analiz sonuçları Tablo 16’da görüldüğü gibidir.

Tablo 16: Kayseri ve Sivas İllerinin Verdikleri Cevapların T Testi ile Fark Analizi

		Varyansların Homojenliği		Ortalama Eşitliği için t-testi		H_0 Hipotezi
		F	Anlamlılık	t	Anlamlılık (İki Yönlü)	
1) Özel sektör yatırımlarının belirli yörelere yönlendirir.	Varyansların eşit olduğu durum	.202	.653	-4.514	.000	RED
	Varyansların eşit olmadığı durum			-4.522	.000	

2)İşletmelerin mekansal anlamda desteklenerek teşvik edilmesi için finansal ve fiziksel teşvikler verir.	Varyansların eşit olduğu durum	27.575	.000	-9.974	.000	RED
	Varyansların eşit olmadığı durum			-10.045	.000	
3)Sanayi işletmelerinin birbirleriyle işbirliği ve uyum içinde üretim yapmalarını sağlar.	Varyansların eşit olduğu durum	49.901	.000	-11.411	.000	RED
	Varyansların eşit olmadığı durum			-11.514	.000	
4)Fabrikaların önceden planlanmış bir arazi üzerine yerleştirilmeleri ile işletmelerin ulaştırma, elektrik, su, kanalizasyon ve sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinden birlikte yararlanmalarını sağlar.	Varyansların eşit olduğu durum	56.263	.000	-11.412	.000	RED
	Varyansların eşit olmadığı durum			-11.519	.000	
5)Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir program içinde üretim yapmaları; üretimde verimlilik ve kârlılık sağlar.	Varyansların eşit olduğu durum	29.551	.000	-9.446	.000	RED
	Varyansların eşit olmadığı durum			-9.517	.000	
6)Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılmasını sağlar.	Varyansların eşit olduğu durum	25.183	.000	-9.725	.000	RED
	Varyansların eşit olmadığı durum			-9.792	.000	
7)Alt yapının gereksinmelere uygun olarak planlanmasını sağlar.	Varyansların eşit olduğu durum	39.070	.000	-10.405	.000	RED
	Varyansların eşit olmadığı durum			-10.482	.000	

8)Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir alt yapı ve ortak sosyal tesisler gibi ortak hizmet kuruluşlarının oluşturulmasını sağlar.	Varyansların eşit olduğu durum	28.358	.000	-9.167	.000	RED
	Varyansların eşit olmadığı durum			-9.216	.000	
9)Ortak artırma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar.	Varyansların eşit olduğu durum	106.204	.000	-10.452	.000	RED
	Varyansların eşit olmadığı durum			-10.552	.000	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere birinci soruda Levene homojenlik testine göre anlamlılık 0,05'ten büyük (0.653) olarak tespit edilmiştir. Bu birinci soruya verilen cevapların varyansların homojen dağıldığını göstermektedir. Birinci soru dışında kalan bütün sorularda ise verilerin varyansı homojen dağılmamıştır. Bu nedenle birinci soru hariç diğer sorular için ikinci satır, birinci soru için ise ikinci satıra bakmak gerekmektedir. Anketteki bütün sorularda % 5 önem düzeyinde H_0 hipotezi reddedilmiştir. Başka bir deyişle “% 5 önem düzeyinde Sivas ve Kayseri illeri arasında anlamlı fark vardır” sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç anketteki sorularının frekans değerlerinde de görülmektedir.

Bu çalışmada ölçek büyüklüğüne (küçük ölçekli, orta ölçekli, büyük ölçekli) göre firmaların yukarıdaki yargılar ışığında görüşleri de analiz edilmiştir. Aşağıdaki tabloda ortalamalar ve standart sapmalar iki il birlikte alınmak suretiyle işletmenin ölçeğine göre, göre ayrılmış bir şekilde verilmiştir.

Tablo 17: İşletmelerin Ölçeklerine Göre Katılımcıların Değerlendirmeleri

		N	Ortalama	Standart Sapma
1.Özel Sektör Yatırımlarının Belirli Yörelere Yönlendirir.	Küçük Ölçekli İşletme	325	4.160	.9055
	Orta Ölçekli İşletme	256	4.134	.9647
	Büyük Ölçekli İşletme	31	4.290	.8638
	Toplam	612	4.156	.9278
2.İşletmelerin Mekansal Anlamda Desteklenerek Teşvik Edilmesi İçin Finansal Ve Fiziksel Teşvikler Verir.	Küçük Ölçekli İşletme	325	4.308	.8629
	Orta Ölçekli İşletme	256	4.339	.8911
	Büyük Ölçekli İşletme	31	4.516	.6768
	Toplam	612	4.331	.8664

3.Sanayi İşletmelerinin Birbirleriyle İşbirliği Ve Uyum İçinde Üretim Yapmalarını Sağlar.	Küçük Ölçekli İşletme	325	4.332	.8317
	Orta Ölçekli İşletme	256	4.374	.8968
	Büyük Ölçekli İşletme	31	4.484	.7244
	Toplam	612	4.357	.8539
4.Fabrikaların Önceden Planlanmış Bir Arazi Üzerine Yerleştirilmeleri İle İşletmelerin Ulaştırma, Elektrik, Su, Kanalizasyon Ve Sosyal Tesisler Gibi Ortak Alt Yapı Hizmetlerinden Birlikte Yararlanmalarını Sağlar.	Küçük Ölçekli İşletme	325	4.345	.8378
	Orta Ölçekli İşletme	256	4.433	.8396
	Büyük Ölçekli İşletme	31	4.355	.8774
	Toplam	612	4.382	.8403
5.Birbirini Tamamlayıcı Ve Birbirinin Yan Ürünü Teşvik Eden Sanayicilerin Bir Program İçinde Üretim Yapmaları; Üretimde Verimlilik Ve Kârlılık Sağlar.	Küçük Ölçekli İşletme	325	4.342	.8335
	Orta Ölçekli İşletme	256	4.398	.8313
	Büyük Ölçekli İşletme	31	4.452	.8099
	Toplam	612	4.370	.8307
6.Sanayinin Az Gelişmiş Bölgelerde Yaygınlaştırılmasını Sağlar.	Küçük Ölçekli İşletme	325	4.320	.9141
	Orta Ölçekli İşletme	256	4.346	.9013
	Büyük Ölçekli İşletme	31	4.548	.6752
	Toplam	612	4.343	.8983
7.Alt Yapının Gereksinmelere Uygun Olarak Planlanmasını Sağlar.	Küçük Ölçekli İşletme	325	4.363	.8373
	Orta Ölçekli İşletme	256	4.382	.8846
	Büyük Ölçekli İşletme	31	4.516	.6768
	Toplam	612	4.379	.8495
8.Sağlıklı, Ucuz, Güvenilir Bir Alt Yapı Ve Ortak Sosyal Tesisler Gibi Ortak Hizmet Kuruluşlarının Oluşturulmasını Sağlar.	Küçük Ölçekli İşletme	325	4.326	.8560
	Orta Ölçekli İşletme	256	4.429	.8440
	Büyük Ölçekli İşletme	31	4.516	.6768
	Toplam	612	4.379	.8437
9.Ortak Arıtma Tesisleriyle Çevre Kirliliğinin Önlenmesini Sağlar	Küçük Ölçekli İşletme	325	4.117	1.2392
	Orta Ölçekli İşletme	256	4.366	.9880
	Büyük Ölçekli İşletme	31	4.419	.8475
	Toplam	612	4.236	1.1288

İşletme ölçeğine göre sadece F testi (Varyans Analizi) sonuçları aşağıdaki tabloda Tablo 18’de verilmiştir. F testi de t testi gibi parametrik olan testlerdendir ve normallik ve varyansların homojen dağılıma varsayımını şart koşmaktadır. SPSS programında Levene testi varyansların homojen olup olmadığına bakmaktadır. Eğer varyanslar homojen değilse F testine alternatif olan parametrik olmayan testlerden Welch testi uygulanmaktadır.

Tablo 18: İşletme Ölçeğine Göre Varyansların Homojenliği Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Önem Derecesi
1.Özel sektör yatırımlarının belirli yörelere yönlendirir.	,908	2	607	,404
2.İşletmelerin mekansal anlamda desteklenerek teşvik edilmesi için finansal ve fiziksel teşvikler verir.	1,761	2	607	,173
3.Sanayi işletmelerinin birbirleriyle işbirliği ve uyum içinde üretim yapmalarını sağlar.	,995	2	607	,370
4.Fabrikaların önceden planlanmış bir arazi üzerine yerleştirilmeleri ile işletmelerin ulaştırma, elektrik, su, kanalizasyon ve sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinden birlikte yararlanmalarını sağlar.	,138	2	607	,871
5.Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir program içinde üretim yapmaları; üretimde verimlilik ve kârlılık sağlar.	,044	2	607	,957
6.Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılmasını sağlar.	1,573	2	607	,208
7.Alt yapının gereksinmelere uygun olarak planlanmasını sağlar.	1,689	2	607	,186
8.Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir alt yapı ve ortak sosyal tesisler gibi ortak hizmet kuruluşlarının oluşturulmasını sağlar.	1,273	2	607	,281
9.Ortak arıtma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar	6,166	2	607	,002

Tablo 18’de görüldüğü üzere son yargı cümlesi olan “Ortak arıtma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar” hariç diğer bütün sorularda varyansların homojen dağıldığı görülmüştür. Son soru için analize Welch testi ile devam edilmiştir. Diğer sorularda ise F testi kullanılmıştır. Bu analiz için kullanılmış olan H_0 “ İşletmelerin ölçeklerine göre % 5 önem düzeyinden anlamlı bir fark yoktur” hipotezidir.

Tablo 19: İşletme Ölçeğine Göre Varyans Analizi

ANOVA					
		Kareler Toplamı	F	Önem Derecesi	H ₀ Hipotezi
1.Özel sektör yatırımlarının belirli yörelere yönlendirir.	Gruplar arası	.689	.399	.671	Kabul
	Grupiçi	523.516			
	Toplam	524.205			
2.İşletmelerin mekansal anlamda desteklenerek teşvik edilmesi için finansal ve fiziksel teşvikler verir.	Gruplar arası	1.254	.835	.435	Kabul
	Grupiçi	455.855			
	Toplam	457.108			
3.Sanayi işletmelerinin birbirleriyle işbirliği ve uyum içinde üretim yapmalarını sağlar.	Gruplar arası	.771	.528	.590	Kabul
	Grupiçi	443.321			
	Toplam	444.092			
4.Fabrikaların önceden planlanmış bir arazi üzerine yerleştirilmeleri ile işletmelerin ulaştırma, elektrik, su, kanalizasyon ve sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinden birlikte yararlanmalarını sağlar.	Gruplar arası	1.140	.806	.447	Kabul
	Grupiçi	428.862			
	Toplam	430.002			
5.Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir program içinde üretim yapmaları; üretimde verimlilik ve kârlılık sağlar.	Gruplar arası	.664	.480	.619	Kabul
	Grupiçi	419.605			
	Toplam	420.269			
6.Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılmasını sağlar.	Gruplar arası	1.483	.918	.400	Kabul
	Grupiçi	489.909			
	Toplam	491.392			
7.Alt yapının gereksinmelere uygun olarak planlanmasını sağlar.	Gruplar arası	.667	.462	.631	Kabul
	Grupiçi	438.856			
	Toplam	439.523			
8.Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir alt yapı ve ortak sosyal tesisler gibi ortak hizmet kuruluşlarının oluşturulmasını sağlar.	Gruplar arası	2.129	1.498	.224	Kabul
	Grupiçi	431.394			
	Toplam	433.523			

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere varyans analizi yapılan sekiz sorunun tamamında % 5 önem düzeyinde H₀ hipotezi kabul edilmiştir yani % 5 önem düzeyinde işletme ölçeğine göre anlamlı bir fark yoktur kanaatine ulaşılmıştır. Welch testi yapılan son soruda ise aşağıdaki tablodaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 20: İşletme Ölçeğine Göre Welch Testi

	Statistic ^a	df1	df2	Önem Derecesi
9.Ortak artışta tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar	4.132	2	88.832	.019

Yukarıdaki tabloya göre H_0 red edilmiş ve % 5 önem düzeyinde “Ortak artışta tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar” yargısıyla ilgili, işletme büyüklüklerine göre ortalamalar arasında anlamlı fark vardır sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir deyişle küçük, orta ve büyük ölçekli işletmeler “Ortak artışta tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar” yargısına verdikleri cevaplar birbirinden farklı ortalamalara sahiptir. F testi parametrik olarak, Welch testi de parametrik olmayarak grup ortalamaları arasındaki fark olup olmadığını araştırmaktadır. Ama hangi gruplar arasında anlamlı fark olduğu hakkında bilgi vermektedirler. Bu çalışmada; F testi için Tukey, Welch testi için ise Tamhane’s T2 testi hangi gruplar arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı fark olduğu bilgisini vermektedir. F testi ile gruplar arasında anlamlı fark bulunmadığı için burada Tukey testini kullanmaya gerek yoktur. Tamhane’s T2 testi sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 21: İşletmelerin Ölçek Büyüklüğü için Tamhane’s T2 Testi ile Farklı Grupların Tespiti

(I) büyüklük		Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	Önem Derecesi
Küçük Ölçekli İşletme	Orta Ölçekli İşletme	-,2492*	.0926	.022
	Büyük Ölçekli İşletme	-,3024	.1670	.214
Orta Ölçekli İşletme	Küçük Ölçekli İşletme	,2492*	.0926	.022
	Büyük Ölçekli İşletme	-,0532	.1644	.984
Büyük Ölçekli İşletme	Küçük Ölçekli İşletme	.3024	.1670	.214
	Orta Ölçekli İşletme	.0532	.1644	.984

*. Ortalama farkı 0.05 düzeyinde anlamlı olanları göstermektedir.

Yukarıdaki tabloya göre orta ölçekli işletmeler ile küçük ölçekli işletmeler arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. İşletmelerin bulunduğu yere göre yapılan değerlendirme sonuçları ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 22: İşletmelerin Bulunduğu Yere Göre Katılımcıların Değerlendirmeleri

		N	Ortalama	Standart Sapma
1.Özel sektör yatırımlarının belirli yörelere yönlendirir.	Diğer	289	4.080	.9113
	KSS	227	4.181	.9767
	OSB	96	4.333	.8293
	Toplam	612	4.157	.9269
2.İşletmelerin mekansal anlamda desteklenerek teşvik edilmesi için finansal ve fiziksel teşvikler verir.	Diğer	289	4.287	.8803
	KSS	227	4.322	.9060
	OSB	96	4.490	.6958
	Toplam	612	4.332	.8655
3.Sanayi işletmelerinin birbirleriyle işbirliği ve uyum içinde üretim yapmalarını sağlar.	Diğer	289	4.353	.8250
	KSS	227	4.313	.9331
	OSB	96	4.479	.7252
	Toplam	612	4.358	.8531
4.Fabrikaların önceden planlanmış bir arazi üzerine yerleştirilmeleri ile işletmelerin ulaştırma, elektrik, su, kanalizasyon ve sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinden birlikte yararlanmalarını sağlar.	Diğer	289	4.343	.8356
	KSS	227	4.366	.9088
	OSB	96	4.542	.6475
	Toplam	612	4.382	.8394
5.Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir program içinde üretim yapmaları; üretimde verimlilik ve kârlılık sağlar.	Diğer	289	4.360	.8177
	KSS	227	4.335	.9134
	OSB	96	4.490	.6324
	Toplam	612	4.371	.8299
6.Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılmasını sağlar.	Diğer	289	4.360	.8387
	KSS	227	4.273	1.0413
	OSB	96	4.458	.6636
	Toplam	612	4.343	.8973
7.Alt yapının gereksinmelere uygun olarak planlanmasını sağlar.	Diğer	289	4.363	.8141
	KSS	227	4.352	.9543
	OSB	96	4.490	.6648
	Toplam	612	4.379	.8487
8.Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir alt yapı ve ortak sosyal tesisler gibi ortak hizmet kuruluşlarının oluşturulmasını sağlar.	Diğer	289	4.360	.8262
	KSS	227	4.366	.9233
	OSB	96	4.469	.6798
	Toplam	612	4.379	.8429
9.Ortak artıma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar	Diğer	289	4.242	1.0624
	KSS	227	4.167	1.2685
	OSB	96	4.385	.9445
	Toplam	612	4.237	1.1274

İşletmelerin bulunduğu yere göre yukarıda verilen yargılara verilen cevapların ortalamaları arasında % 5 önem derecesine göre fark olup olmadığını araştırmak için F testinin uygun olup olmadığı araştırılmıştır. Aşağıdaki Tablo 23’de varyansların homojen dağılıp dağılmadığına ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 23: İşletmelerin Bulunduğu Yere Göre Varyansların Homojenliği Testi

	Levene İstatistiği	df1	df2	Önem Derecesi
1.Özel sektör yatırımlarının belirli yörelere yönlendirir.	2.160	2	609	.116
2. İşletmelerin mekansal anlamda desteklenerek teşvik edilmesi için finansal ve fiziksel teşvikler verir.	5.131	2	609	.006
3.Sanayi işletmelerinin birbirleriyle işbirliği ve uyum içinde üretim yapmalarını sağlar.	5.169	2	609	.006
4.Fabrikaların önceden planlanmış bir arazi üzerine yerleştirilmeleri ile işletmelerin ulaştırma, elektrik, su, kanalizasyon ve sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinden birlikte yararlanmalarını sağlar.	6.312	2	609	.002
5.Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir program içinde üretim yapmaları; üretimde verimlilik ve kârlılık sağlar.	5.307	2	609	.005
6.Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılmasını sağlar.	8.951	2	609	.000
7.Alt yapının gereksinmelere uygun olarak planlanmasını sağlar.	6.021	2	609	.003
8.Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir alt yapı ve ortak sosyal tesisler gibi ortak hizmet kuruluşlarının oluşturulmasını sağlar.	3.900	2	609	.021
9.Ortak arıtma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar	6.333	2	609	.002

Tablo 23’e göre birinci soru hariç diğer bütün sorularda varyanslar eşit dağılmamaktadır. Bu nedenle birinci soruda F testi diğer sorularda Welch testi uygulanmıştır.

Tablo 24: İşletmelerin Bulunduğu Yere Göre Varyans Analizi

ANOVA				
		Kareler Toplamı	F	Önem Derecesi
Özel sektör yatırımlarının belirli yörelere yönlendirir.	Gruplar arası	4.844	2.836	.059
	Grupiçi	520.098		
	Toplam	524.941		

Tablo 24’te görüldüğü üzere F testi sonucuna göre % 5 önem düzeyinde işletmelerin buldukları yere göre “Özel sektör yatırımlarının belirli yörelere yönlendirir.” Yargısına verdikleri cevapların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Welch testi diğer sorulara uygulanmış ve aşağıdaki Tablo 23’teki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 25: İşletmelerin Bulunduğu Yere Göre Welch Testi

	Statistica	df1	df2	Önem Derecesi
2. İşletmelerin mekansal anlamda desteklenerek teşvik edilmesi için finansal ve fiziksel teşvikler verir.	2.765	2	287.476	.065
3. Sanayi işletmelerinin birbirleriyle işbirliği ve uyum içinde üretim yapmalarını sağlar.	1.570	2	276.759	.210
4. Fabrikaların önceden planlanmış bir arazi üzerine yerleştirilmeleri ile işletmelerin ulaştırma, elektrik, su, kanalizasyon ve sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinden birlikte yararlanmalarını sağlar.	3.135	2	291.536	.045
5. Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir program içinde üretim yapmaları; üretimde verimlilik ve kârlılık sağlar.	1.788	2	292.450	.169
6. Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılmasını sağlar.	1.834	2	291.246	.162
7. Alt yapının gereksinmelere uygun olarak planlanmasını sağlar.	1.405	2	286.264	.247
8. Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir alt yapı ve ortak sosyal tesisler gibi ortak hizmet kuruluşlarının oluşturulmasını sağlar.	.909	2	284.457	.404
9. Ortak arıtma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar	1.471	2	276.165	.231

Yukarıdaki tabloya (Tablo 23) göre dördüncü soru hariç diğer sorularda % 5 önem düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Dördüncü soruda ise işletmelerin bulunduğu yere göre % 5 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Hangi grupların arasında farkın olduğunu tespit etmek için ise Tamhane’s T2 testi uygulanmış ve aşağıdaki tablo elde edilmiştir.

Tablo 26: İşletmelerin Bulunduğu Yer için Tamhane's T2 Testi ile Farklı Grupların Tespiti

(I) ŞLETMENİZİN BULUNDUĞU YER		Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	Önem Derecesi
Diğer	KSS	-.0231	.0778	.987
	OSB	-,1991*	.0824	.049
KSS	Diğer	.0231	.0778	.987
	OSB	-.1760	.0895	.143
OSB	Diğer	,1991*	.0824	.049
	KSS	.1760	.0895	.143

*. Ortalama farkı 0.05 düzeyinde anlamlı olanları göstermektedir.

Tablo 26'da "Diğer" ile "OSB" seçeneği arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Buna göre "Fabrikaların önceden planlanmış bir arazi üzerine yerleştirilmeleri ile işletmelerin ulaştırma, elektrik, su, kanalizasyon ve sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinden birlikte yararlanmalarını sağlar." Yargısı için OSB'de faaliyet gösteren işletmelerden ankete katılanlar ile faaliyetini KSS ve OSB harici yerlerde sürdüren işletmelerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Organize sanayi bölgelerinin sağladıkları teşvikler, oluşturdukları pozitif dışsallıklar hesaba katıldığında, bölge ekonomilerine olan katkıları göz ardı edilemez. Yapılan bu çalışmada, işletmelerin buldukları illere, il içinde buldukları konumlara göre ve ölçek büyüklüklerine göre analizler yapılmıştır. İstatistiksel analiz sonuçları yukarıdaki tablolarda detaylıca verilmiştir.

Organize sanayi bölgelerinin kuruluş amaçları birinci bölümde verilmiştir. Araştırmaya katılan toplam 612 katılımcının görüşleri incelendiğinde, illere, il içi işletme konumlarına ve ölçek büyüklüklerine göre farklılıklar göstermelerine rağmen, katılımcıların genel olarak organize sanayi bölgelerinin amaçlarına hizmet ettiği kanısında olduğu ortaya çıkmıştır. Özel sektör yatırımlarını belirli yörelere yönlendirerek özellikle sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılmasını sağlayan OSB'ler, verilen gerek finansal gerekse mekânsal teşviklerle birlikte bölgenin kalkınması için çok önemli roller üstlenmektedirler. Bir arada, birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir program içinde üretim yapmaları; üretimde verimlilik ve kârlılık sağlamaktadır. Bunun için işletmelerinin birbirleriyle işbirliği ve uyum içinde üretim yapmaları gerekmektedir. En temel kuruluş amaçlarından birisi kar etmek olan işletmeler için gerekli olan bu şart OSB'lerde kolaylıkla sağlanmaktadır. Bunlarla birlikte alt yapının

uygun gereksinmelere göre planlanarak, ortak ulaşım, elektrik, su, kanalizasyon ve sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinden birlikte yararlanması bakımından OSB'ler sağlıklı, ucuz ve güvenilir bir alt yapı imkanı sunmaktadırlar. Ortak arıtma tesisleriyle de çevre kirliliğinin önlenmesine katkıları sağlamaktadırlar. Kısaca; Organize sanayi bölgeleri kuruldukları bölgelerde hem orada yaşayan halk hem de o bölgeye yatırım yapan yatırımcılar bakımından ekonomik olarak çok fazla avantajlar sunmaktadır. Bunun sonucu olarak da Sivas ve Kayseri illerinde olduğu gibi kurulan organize sanayi bölgeleri hemen dolmakta ve yatırımcılarına OSB'lere özel destekler sağlamaktadır.

9. Sonuç

Dünya'da ve Türkiye'de gerek uluslararası gerekse ulusal kurum ve kuruluşlar; yerel, bölgesel hatta ülkesel kalkınma için çok çeşitli planlamalar yapmakta, fa-kirliği azaltmak, istihdamı artırmak için çeşitli teşvikler, hibeler sunmaktadırlar. Ülkemizde de kalkınma çalışmaları süreklilik arz eden ve gün geçtikçe ivmelenen bir seyir izlemektedir. Bu bağlamda; özellikle 1980 sonrasında ülkemiz "Organize Sanayi Bölgesi" yaklaşımıyla birçok kalkınma hamlesini bir arada yürütme eğilimine girmiştir. Ülkemiz gibi gelişen ekonomilerde ekonomik kalkınmanın başlamasında ve sürekliliğinin sağlanmasında Organize Sanayi Bölgelerinin rolü çok fazladır. Bölgesel kalkınma için hayati öneme sahip OSB'lerde işletmelerin faaliyetlerde bulunabilmesi için vergi indiriminden bedelsiz arazi tahsis edilmesine kadar çeşitli teşvikler de sunulmaktadır. İşletmeler arası karşılıklı güvenin tesis edilmesi ve sonucunda da birlikte büyümenin sağlanabilmesi için organize sanayi bölgeleri en uygun ortamlardır. İşletmelerin belirli bölgelerde toplanmasının sadece üretim artışı ya da sinerjinin oluşturulmasına katkısı yoktur. Aynı zamanda, bu bölgelerde meydana gelebilecek yangın, doğal afet benzeri güvenliği tehdit edecek olası gelişmelerin de kolayca önlenmesi bağlamında imkanlar sunmaktadır. OSB'ler kurulmuş oldukları bölgelerin hem ekonomik yapılarına hem de sosyal yapılarına olumlu katkılarda bulunmaktadır.

Sivas ve Kayseri illerinde de organize sanayi bölgeleri kurulmuş ve kurulmaya devam etmektedir. Her iki ilde de organize sanayi bölgelerine beklenen rağbet sağlanmış ve birçok yatırımcı organize sanayi bölgelerine yatırım yapmak suretiyle buraların sunduğu fırsatları değerlendirmek için yarışmışlardır. Bununla birlikte; hem çıkarılan teşvik yasalarıyla ilgilenmeyen hem de organize sanayi bölgelerinin imkanlarından haberdar olmayan çok önemli bir yatırımcı grubu bulunmaktadır. Bu çalışmada Kayseri ve Sivas illerinde organize sanayi bölgelerinde, küçük sanayi sitelerinde veya kendi mülklerine kurulmuş, illerde çarşılarda ve pazarlarda dükkanlar kiralayarak faaliyet gösteren firmalara organize sanayi

bölgelerinin kuruluş amaçlarına ve teşvik kanuna yönelik sorular sorulmuştur. Bu çalışmada hem birincil hem de ikincil veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Birincil veri toplama yöntemi olan anket yöntemi ile hem Kayseri’de hem de Sivas’ta alan araştırması yapılmıştır. İkincil veri toplama yönteminde ise konu ile ilgili yapılan yasal düzenlemeler, makaleler ve kitaplar titizlikle incelenerek teorik bir çerçeve oluşturulmuştur. Araştırmada Kayseri ve Sivas illerinde faaliyet gösteren işletmelerin 19 Haziran 2012 tarihli 28328 sayılı “YENİ TEŞVİK KANUNU” hakkındaki görüşlerinin yanısıra organize sanayi bölgelerinin kuruluş amacını yansıtan sorularla ne kadar etkili ve verimli olduğuna yönelik sorular sorularak bölgesel kalkınmada organize sanayi bölgelerinin rolü araştırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada çarpıcı olan bir nokta faaliyet gösterdikleri halde yeni teşvik kanunu hakkında bilgisi olmayan işletme sahiplerinin çoğunluğudur. Sivas ilinde katılımcıların % 61.6’sı Kayseri ilinde ise katılımcıların % 44,7 si kanun hakkında fikirlerinin olmadıklarını belirtmişlerdir. Genel olarak bakıldığında ise toplamda 33 işletme yeni teşvik kanunu hakkında olumsuz kanaate sahipken 187 işletme iyi ve çok iyi değerlendirmesinde bulunmuştur. Araştırmanın tamamı incelendiğinde t testi yardımıyla yapılan analiz sonucuna paralel olarak Kayseri ilinde faaliyet gösteren işletmelerden katılım sağlayanların verdiği cevapların Sivas ilindekilere göre daha olumlu değerler aldığı gözlemlenmiştir. Ölçek büyüklüğüne göre firmaların görüşlerine varyans analizi yardımıyla bakıldığında % 5 önem düzeyinde “Ortak arıtma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesini sağlar” yargısında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. İşletmelerin faaliyet gösterdikleri yerlere göre yapılan değerlendirmede ise “Fabrikaların önceden planlanmış bir arazi üzerine yerleştirilmeleri ile işletmelerin ulaştırma, elektrik, su, kanalizasyon ve sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinden birlikte yararlanmalarını sağlar.” yargısı için OSB’de faaliyet gösteren işletmelerden ankete katılanlar ile faaliyetini KSS ve OSB harici yerlerde sürdüren işletmelerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Gerek illere göre gerek de firmaların buldukları yere veya ölçeklerine göre yapılan analizlerin sonuçları bulgular kısmında verilmiştir.

Organize sanayi bölgeleri ülkemizin kalkınma sürecinde özel sektöre getirdiği avantajlarla çok önemli bir rol üstlenmektedir. Özellikle bölgesel kalkınma için faydaları bu çalışmada katılımcıların verdikleri cevaplar ile bir kez daha görülmüştür. Sivas ve Kayseri illerinde organize sanayi bölgelerinin yıllardır faaliyet göstermelerine rağmen avantajlarının işletme sahipleri tarafından bilinmemesi organize sanayi bölgelerinin etkin kullanılmamasına ve dolayısıyla da kalkınmanın beklenen düzeye ulaşamamasına neden olmaktadır. Gerek sivil toplum

kuruluşları gerekse devletin ilgili birimleri tarafından yapılacak bilinçlendirme ve aracılık faaliyetleri ile işletmelerin gelişmesi dolayısıyla yerel ve bölgesel ekonomilerinin gelişmesine katkıda bulunulmalıdır. Şu haliyle bile bölge ekonomilerine çok önemli katkılar sağlayan organize sanayi bölgelerinin yaygınlaştırılması, yatırımcıların bu bölgelere yönlendirilmesi için motive edilmesi ile kalkınma süreci hızlanacak ve organize sanayi bölgelerinin bölge ekonomilerindeki etkin rolü daha pekişecektir. Sonraki çalışmalara yol göstermesi, bu çalışmanın başlıca hedeflerinden birisidir. Bölgesel kalkınmayı en hızlı bir biçimde gerçekleştirmeyi hedefleyen ülkemizde, hem teşvik kanunları hem de organize sanayi bölgelerine verilen desteklerin zamanla değişmesi kaçınılmazdır. Ayrıca, anket yapılan yatırımcıların özellikle finansal verilerini vermekten kaçınmaları çalışmanın kısıtlanmasına neden olmuştur. Finansal verilerin de içerildiği, bölgeleri veya ülkenin tamamını kapsayacak çalışmalar daha gerçekçi sonuçların ortaya çıkmasına neden olması beklenmektedir. Çıkması beklenen bu sonuçlar üzerinden daha tutarlı politikaların geliştirilmesine imkan sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- Cansız, Mehmet, (2010), “Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri Politikaları ve Uygulamaları”, Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, DPT Yayın No: 2808 ISBN: 978-975-19-4762-8, Ankara.
- Co’te’, Raymond and E. Cohen-Rosenthal, (1998), “Designing eco-industrial parks: a synthesis of some experiences”, *Journal of Cleaner Production* 6, pp 181-188.
- Çam, Hasan ve Kemal Esengün, (2011), “Organize Sanayi Bölgeleri ve Uygulanan Teşvik Politikalarının İşletmeler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde Uygulama”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 13 (21): ss, 55-63.
- Falcke, Caj O., (1999), “Industrial Parks Principles and Practice” *Journal of Economics Cooperation Among Islamic Contries* 20, 1, pp,1-10.
- Kayseri OSB, 2013; <http://www.kayseriosb.org/sayfa/2/hakkimizda.html/15.01.2013>
- Saif, Ibrahim, (2006), “The Socio-Economic Implications of the Qualified Industrial Zones in Jordan”, *Economic Studies Unit Center for Strategic Studies, University of Jordan, Amman, Jordan*, pp 1-50
- Saikka, Laura, (2006), “Eco - Industrial Parks A Background Report For the Eco-Industrial Park Project at Rantasalmi”, *PUBLICATIONS OF REGIONAL COUNCIL OF ETELÄ-SAVO 71, Research Institute for Social Sciences, University of Tampere, Finland*.
- Sivas OSB, 2013; <http://www.sivasosb.org.tr/16.01.2013>
- Şahbaz, Ussal, (2011), “Türkiye’nin OSB Deneyimi, tepav, Ankara http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1298561949-2.Turkiye_nin_OSB_Deneyimi.pdf/21.12.2012)
- Şahin, Mehmet Yurdal, (2012), “Yeni Teşvik Sistemi, Yatırımlarda Devlet Yardımı” Teşvik Uygulamaları ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, Ankara, http://www.ekonomi.gov.tr/upload/1F5D92A4-0380-4636-2383FCAB5B8E39E5/mehmet_yurdal_sahin.pdf/E.T./19.12.2012)
- Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü ([http://www.ekonomi.gov.tr/index.cfm?sayfa=B9C69C3A-D8D3-8566-4520FE99397857E8/ErişimTarihi 19.12.2013](http://www.ekonomi.gov.tr/index.cfm?sayfa=B9C69C3A-D8D3-8566-4520FE99397857E8/ErişimTarihi%2019.12.2013))
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004), “Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri”, Ankara: Detay Yayıncılık.
- <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=488/E.T/19.12.2013>
- <http://cep.verginet.net/VergiSirkuleriDetay.aspx?tip=1&ID=2395/25.12.2013>
- <http://www.kontder.org.tr/haber-organize-sanayi-bolgeleri-uygulama->

- yonetmeliginde-degisiklik-yapilmasina-dair-yonetmelik.html/02.01.2013.
http://www.malorsa.org.tr/haber_detay.asp?id=59/02.01.2013
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan2.pdf> / 14.01.2013 (İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ,1968-1972).
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan3.pdf>/14.01.2013 (Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1973-1977).
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan4.pdf>/14.01.2013 (Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1979-1983).
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan5.pdf>/14.01.2013 (Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1985-1989).
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan4.pdf>/14.01.2013 (Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1990-1994).
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan7.pdf>/15.01.2013 (Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1996-2000).
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan8.pdf>/15.01.2013 (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2001-2005).
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf>/ 15.01.2013(Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2007-2013).
<http://www.kayseriosb.org/sayfa/2/hakkimizda.html>/15.01.2013
http://www.sivasosb.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=85&Itemid=82/17.01.2013